

Uimaopetuksen järjestelyt kunnissa -selvitys

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto (SUH)

17.5.2017

1 Johdanto

Tammikuussa 2017 julkistettiin 6.-luokkalaisten uimataito Suomessa -tutkimus, joka oli järjestyksessään viides valtakunnallinen Uimataitotutkimus. Sen mukaan kuudesluokkalaisista 76 prosenttia on uimataitoisia pohjoismaisen määritelmän (uintisyvyiseen veteen pudottua uidaan yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selällään) mukaan. Tutkimuksessa selvisi, että kuntien väliset erot uimataidossa ovat kuitenkin suuria. Niissä kunnissa, joissa uimaopetusta ei toteuteta opetussuunnitelman perusteiden (OPS 2016) mukaan, uimataitoisia on keskimäärin 69 prosenttia kuudesluokkalaisista. Sen sijaan kunnissa, joissa uimaopetusta järjestetään em. perusteiden mukaisesti uimataitoisia on keskimäärin 79 prosenttia kuudesluokkalaisista.

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitossa nähtiin Uimataitotutkimuksen pohjalta tärkeäksi selvittää tarkemmin, miten uimaopetus on toteutettu ja miten OPS 2016 tavoitteet toteutuvat eri kunnissa. Tästä johtuen päätettiin lähettää kunnille kysely uimaopetuksen järjestelyistä ja tähän raporttiin on koottu kyselyn tulokset.

Kysely lähetettiin tammikuussa 2017 kaikkien paikkakuntien joko sivistystoimen- tai liikuntatoimen yhteyshenkilölle tai uimahallin uimaopetuksesta vastaavalle henkilölle. Ensimmäisen kyselyn pohjalta vastauksia tuli 130 kappaletta. Helmikuun lopussa tehtiin uusintakysely.

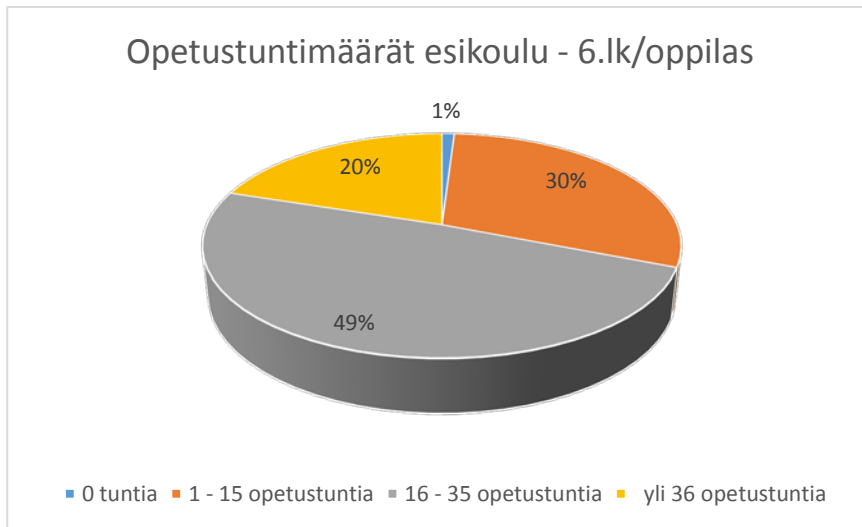
Vastauksia tuli huhtikuun loppuun mennessä 198 kappaletta. Kun vastaukset käytiin läpi, paikkakuntaakohtaisia vastauksia saatiin 168 kappaletta. Muutamilla paikkakunnilla useampi koulu sekä hallinnon edustaja oli vastannut kyselyyn. Näiden vastauksien pohjalta on pyritty luomaan kuva paikkakunnan järjestelyistä kokoamalla ne yhteen.

Lomakkeessa kysyttiin mahdollista vastuuhenkilöä, joka vastaa koulujen uimaopetuksen järjestelyistä paikkakunnalla, uimaopetuksesta aiheutuvia kuluja, oppilasmääriä, luokka-asteittain tarjottavia tuntimääriä, uinnin opetussuunnitelman olemassaoloa ja uimaopetustoiminnan arviointia.

Tulosten raportoinnin teki haastavaksi se, että suurella osalla paikkakunnista uimaopetuksen järjestelyt ovat jakautuneet usealle tekijälle, jolloin tieto on osittain vajavaista järjestelyiden, talouden tai toiminnansuunnittelun osalta.

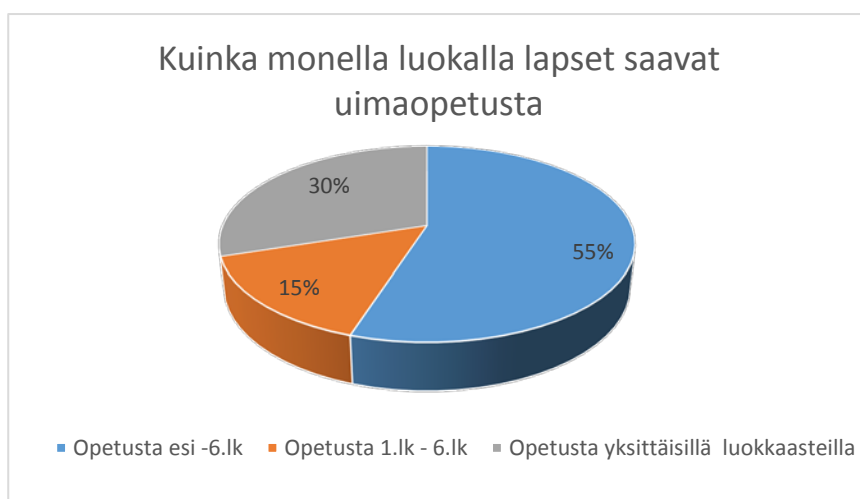
2 Uimaopetuksen tuntimäärät esikoulun ja alakoulun aikana

Alla olevassa kaaviossa näkyy, kuinka paljon paikkakunnat käyttävät oppilaskohtaisesti aikaa uimaopetukseen alakoulun aikana. Osassa paikkakunnista myös esikoulun aikana käydään uimassa, jolloin kokonaistuntimäärä nousee vielä isommaksi. **Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton suositus koulujen uimaopetuksen tuntimääräksi on 6 tuntia/lukuvuosi, mikä täyttyy 30 prosentilla paikkakunnista.**

Kaavio 1. Kuntien alakoulun aikana tarjoama uimaopetuksen oppilaskohtainen tuntimäärä

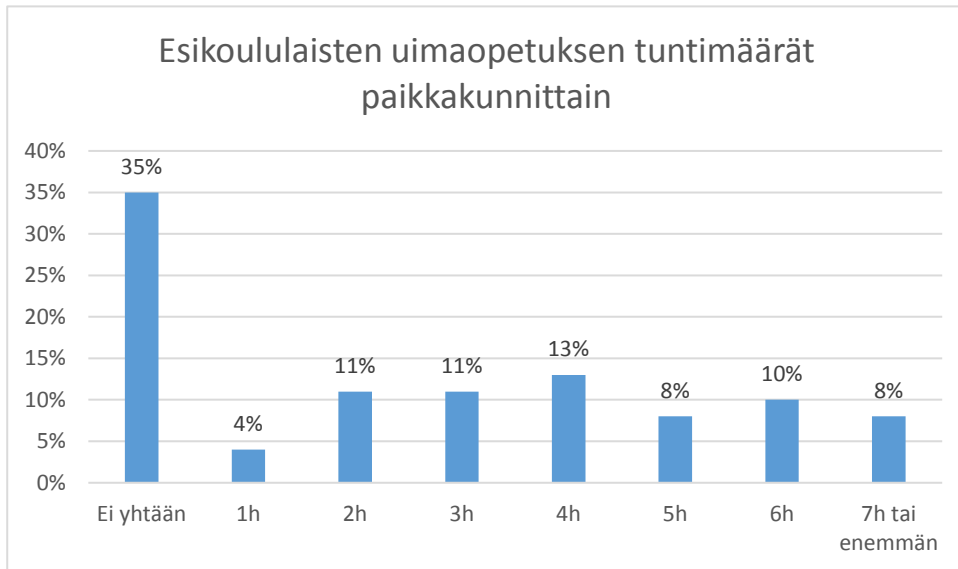
Lähtökohtaisesti olisi suositeltavaa, että uimaopetusta järjestettäisiin jokaisella luokka-asteella. Näin taattaisiin koululaisille säännöllinen uimataidon harjoittelu läpi alakouluajan. Kunnista 55 prosenttia tarjoaa uimaopetusta jo esikoulusta kuudennelle luokalle (kaavio 2). Tämän lisäksi 15 prosenttia tarjoaa opetusta ensimmäisestä kuudenteen luokkaan. Jäljelle jäävissä 30 prosentissa opetusta on yksittäisillä luokilla, joko alakoulun kolmella ensimmäisellä luokalla tai viimeisillä luokilla. Osalla paikkakunnista opetusta annetaan siis koko alakoulun ja parhaimmillaan myös esikoulun aikana, mutta kokonaistuntimäärä ei silti yllä SUH:n suositusten tasolle.

Kaavio 2. Uimaopetuksen jakautuminen luokka-asteittain eri kunnissa

2.1. Uimaopetuksen tuntimäärien jakautuminen esikouluissa

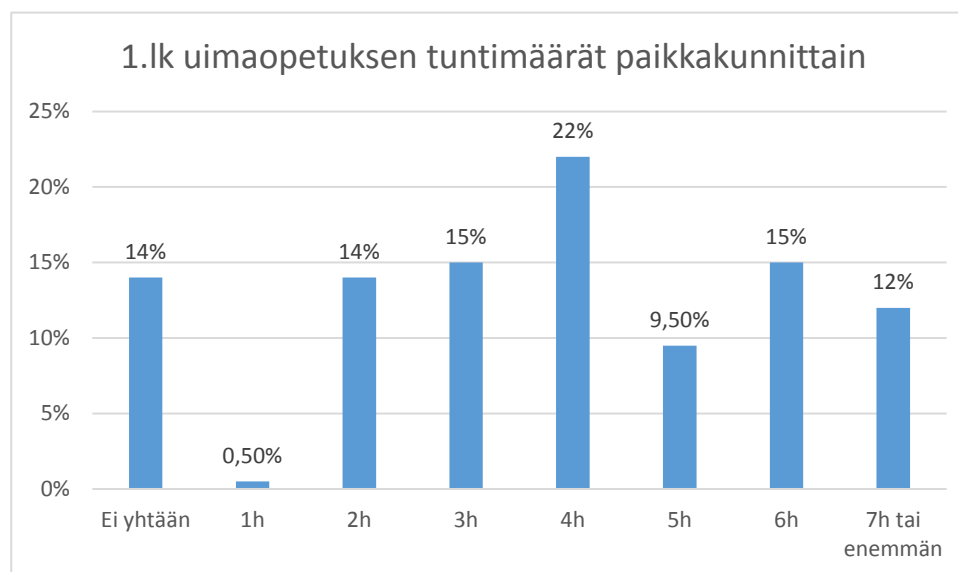
Kunnista 65 prosenttia järjestää uimaopetusta esikoululaisille, mikä on erittäin positiivista. **Viisi tuntia tai enemmän uimaopetusta järjestää noin joka neljäs kunta.** Näillä opetustuntimäärillä esikoululaiset pystytään hyvin tutustuttamaan uimakoulutoimintaan ja opettamaan heille jo merkittävässä määrin uinnin alkeistaitoja.

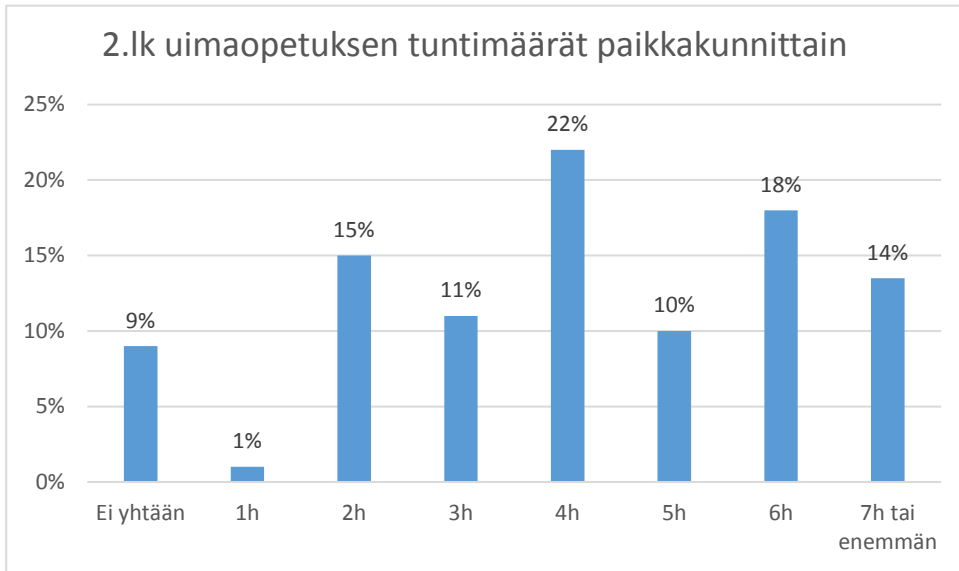
Esikoululaisten uimaopetuksen järjestelyt paikkakunnittain

2.2. Uimaopetuksen tuntimäärien jakautuminen luokilla 1-6

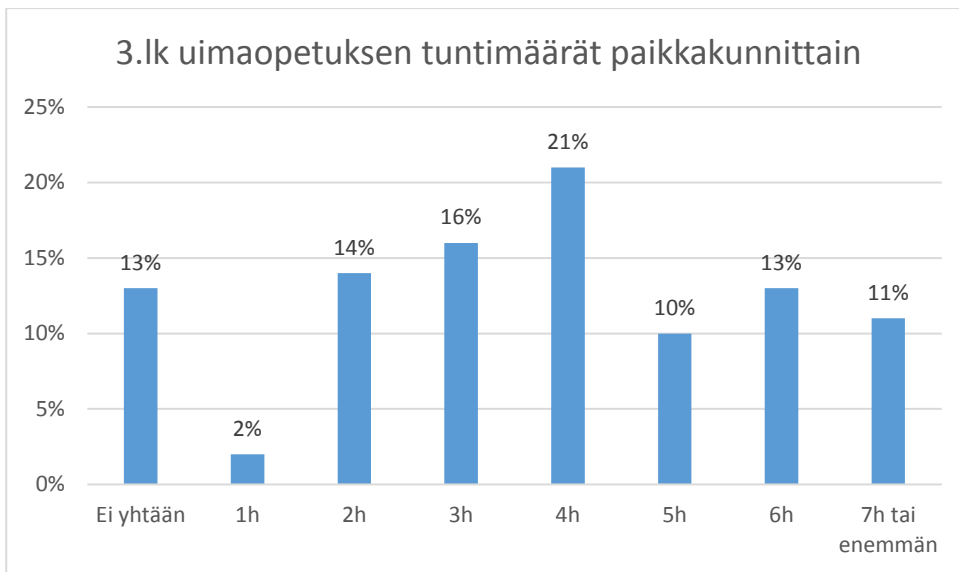
Seuraavissa kaavioissa näkyy, kuinka opetustunnit jakautuvat paikkakunnittain eri luokka-asteilla. Yleisesti tunnit jakautuvat joko tasaisesti kaikille luokka-asteille tai painotetusti 1.-4. luokka-asteelle muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. **Viidennellä ja kuudennella luokalla joka viides koulu ei enää järjestä uimaopetusta lainkaan.**

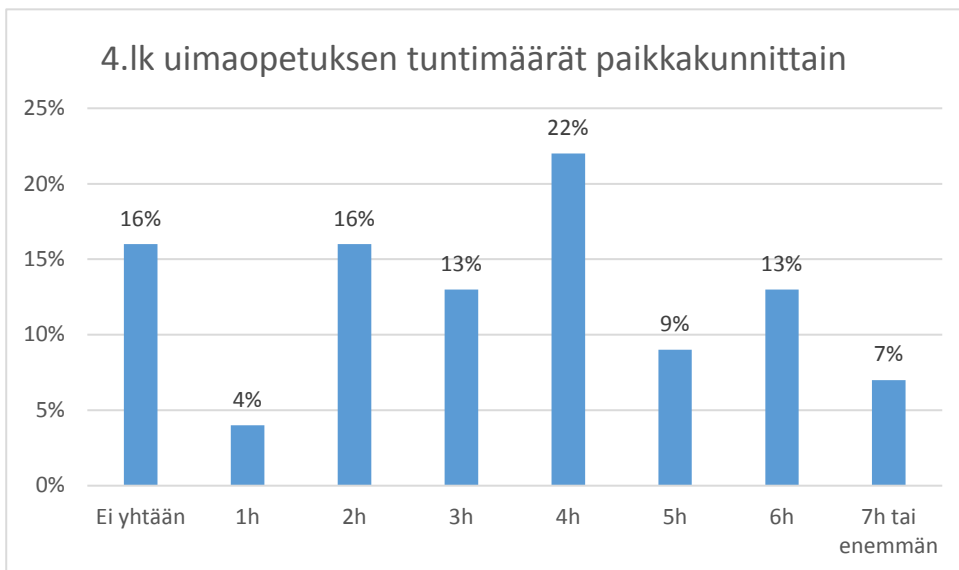
1. -luokkalaisten uimaopetuksen järjestelyt paikkakunnittain

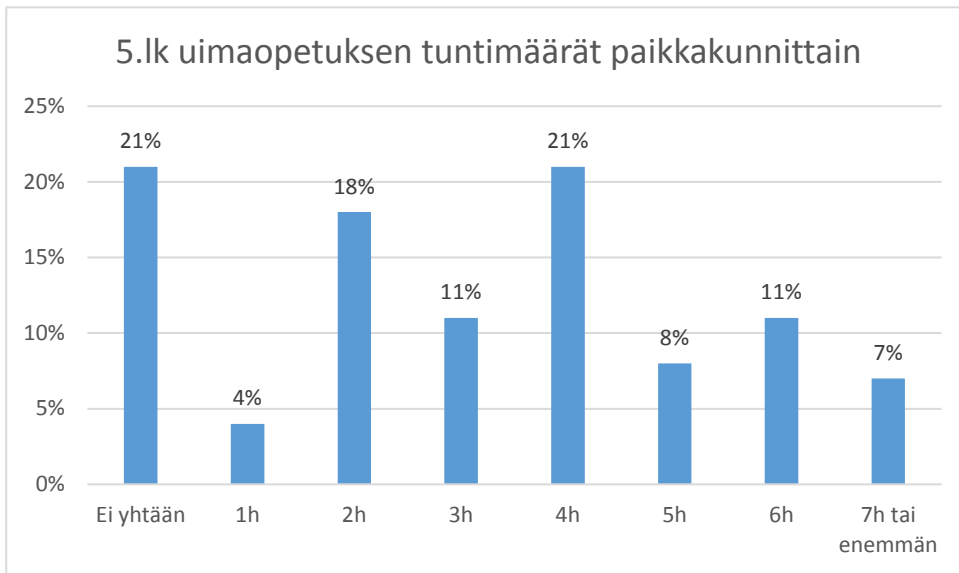
2. -luokkalaisten uimaopetuksen järjestelyt paikkakunnittain

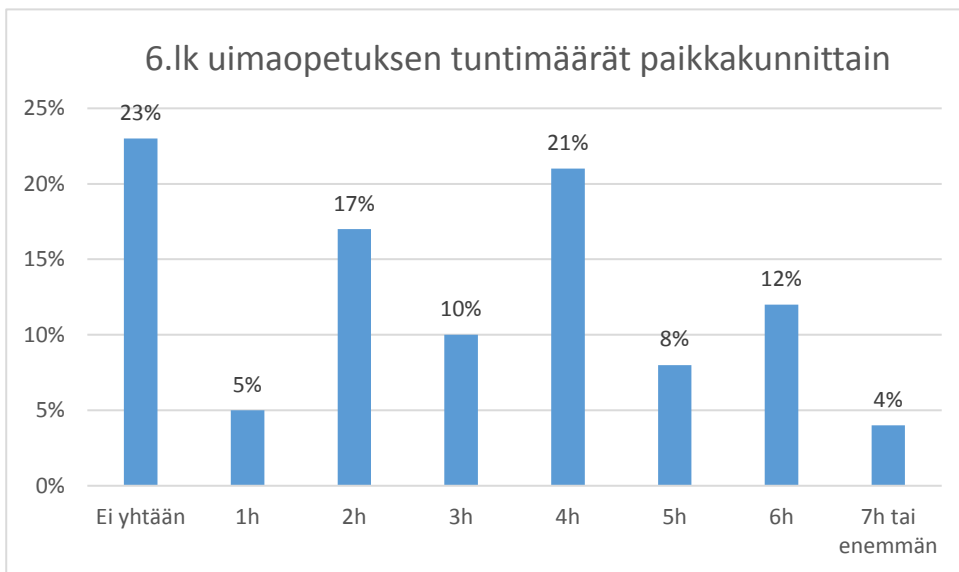
3. -luokkalaisten uimaopetuksen järjestelyt paikkakunnittain

4. -luokkalaisten uimaopetuksen järjestelyt paikkakunnittain

5. -luokkalaisten uimaopetuksen järjestelyt paikkakunnittain

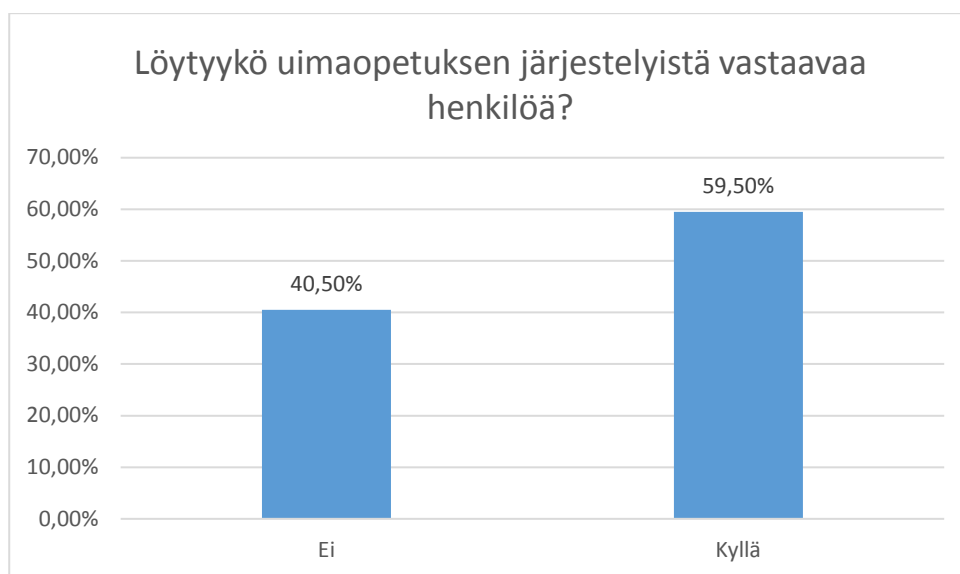

6. -luokkalaisten uimaopetuksen järjestelyt paikkakunnittain

3 Uimakoulutoiminnan järjestelyt paikkakunnalla

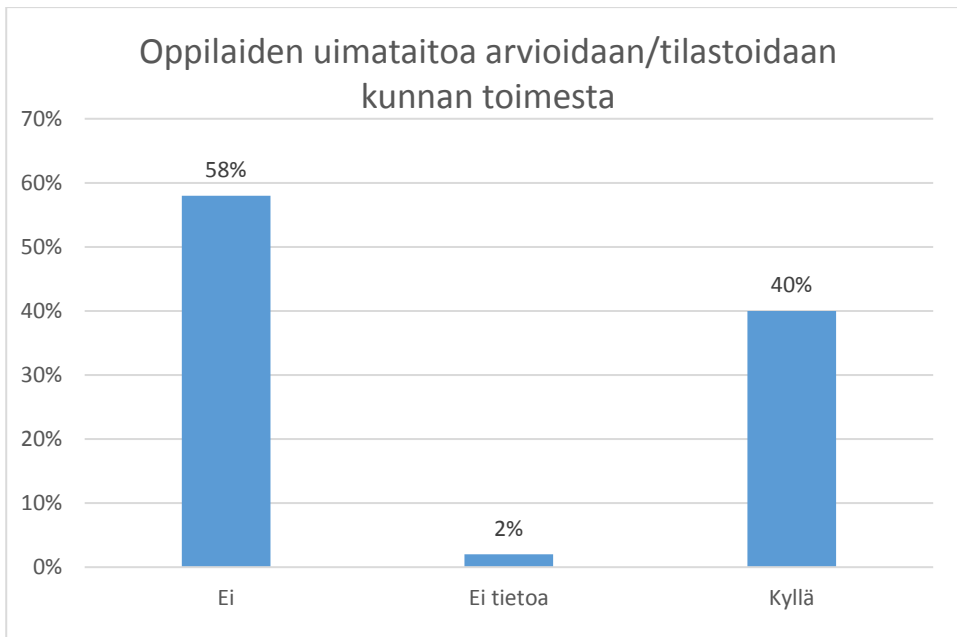
Kyselyssä selvitettiin, että löytyykö paikkakunnalta koulujen uimaopetuksen järjestelyistä vastaava henkilö, joka suunnittelee vuositasolla koordinoitusti muun muassa uimaopetuksen aikataulutuksen, kuljetusten järjestelyt, allasvaraukset ja muut käytännön järjestelyt koko kunnan osalta.

Noin 40 prosenttia kunnista ilmoitti, että niillä on koko kunnan uimaopetuksen järjestelyistä vastaava henkilö, kun taas 60 prosentissa kunnista sellaista ei ollut. Järjestelyistä vastaavat henkilöt olivat vaihtelevasti joko koulun/sivistystoimen, liikuntatoimen tai uimahallin henkilökuntaa. Osissa vastauksista kävi ilmi, että tehtävät oli jaettu uimahallin/liikuntatoimen ja koulun/sivistystoimen kesken, toisen suunnitellessa uimaopetuksen aikataulutuksen ja toisen järjestäessä kuljetuksen näille tunneille. Pienemmillä paikkakunnilla rehtorit tai tiettyjen luokka-asteiden opettajat hoitivat toiminnan järjestelyt.

4 Uimaopetustoiminnan arviointi ja oppilaiden uimataidon tilastointi

Kysyttäessä, että arvioidaanko tai tilastoidaanko kunnissa uimataidon kehittymistä eri luokka-asteilla, vain 40 prosenttia kunnista vastasi, että ne arvioivat tai tilastoivat uimareiden kehittymistä uimaopetuksen aikana koordinoitusti. Suuri osa eli 58 prosenttia ilmoitti, ettei tilastointia tehdä. Lisäksi kaksi prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei heillä ole asiasta tietoa.

Vastauksista päätellen osa testaa uimarit kuudennen luokan päätteeksi pohjoismaisen uimataidon määritelmän mukaan, mutta vuosittaista yleisempää tilastointia tavoitteiden täyttymisestä ei tehdä. Opetussuunnitelman perusteissa liikunnan opetuksen tavoitteiksi on uimataidon kohdalla kirjattu seuraavaa:

- Vuosiluokilla 1-2 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja opettaa alkeisuimataito.
- Vuosiluokilla 3-6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.
- Vuosiluokilla 7-9 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä.

5 Yhteenveto

Koulujen järjestämällä uimaopetuksella on merkittävä rooli Suomessa asuvien uimataidon oppimisessa. Tutkimus osoittaa, että uimaopetusta pyritään järjestämään paikkakunnilla, eikä se ole merkittävästi siitä kiinni, onko paikkakunnalla uimahallia tai kuinka pitkät välimatkat koulun ja uimahallin välillä on. SUH:n tavoitteena on, että jokainen Suomessa asuva osaisi uida ja näin ollen turvallisesti toimia vedessä ja veden äärellä.

Meiltä löytyy monta paikkakuntaa, joissa uimaopetuksen järjestelyt toimivat kiitettävällä tavalla. Tämä näkyy korkeana uimataitoisuutena kuudesluokkalaisten keskuudessa. Yhteisiä tekijöitä näillä paikkakunnilla ovat toiminnan hyvä suunnittelu (aikataulut, kuljetus, uimaopetuksen sisällöt), riittävä resursointi uimaopetuksen määrään ja laatuun (tuntimäärät/oppilas sekä uimaopettajien ammattitaito).

Kyselyn vastauksista selviää, että koulujen järjestämän uimaopetuksen tuntimäärät ja opetuksen painotukset vaihtelevat paikkakunnittain. Samoin uimakoulutoiminnan organisointi on osalla paikkakunnista puutteellista johtuen muun muassa vastuuhenkilön puuttumisesta tai vuosittaisesta vaihtumisesta. Seurauksena toiminnan suunnitelmallisuus ja kehittäminen sekä opetuksen arviointi ja seuranta kärsivät.

Tammikuussa julkaistun kuudesluokkalaisten uimataito Suomessa -tutkimuksen mukaan tavanomainen syy uimaopetuksen puuttumiseen on se, että kunta ei varaa tarkoitukseen määrärahoja. Opetustuntien vähentämisenkin taustalla on usein ensisijaisena syynä säästötoimenpiteet. Myös epäilykset opetustuntien edelleen vähentämisestä tai uimaopetuksen lopettamisesta oletettiin olevan mahdollisia. Huomioitavaa on myös se, että osa koulujen järjestämisestä uintikerroista järjestetään ilman tavoitteellista opetusta.

Selvityksen tavoitteena oli myös saada tietoa uimaopetuksesta aiheutuvia kuluista paikkakuntaakohtaisesti. Saimme kyllä lukuja, mutta osa tiedoista oli niin puutteellisia ja erimitallisia, että vertailu oli lähes mahdotonta. Tästä syystä päätimme olla julkaisematta kuntakohtaiset kustannukset. Opetuksesta aiheutuvat kulut koostuvat ensisijaisesti uimahallimaksuista tai uimaopetuksesta aiheutuvista kuluista ja kuljetuskuluista. Kuntien vastauksia läpikäymällä yksittäisen oppilaan kulut lukuvuonna järjestettävistä uintitunneista vaihtelivat 1,5 – 133 euroon. Tämä saattoi siis sisältää yhdestä kymmeneen tuntia opetusta/oppilas. Huomioitavaa on se, että opetustuntien määrällä ei välttämättä ollut vaikutusta hintaan, eikä sillä onko paikkakunnalla uimahalli.

Kun vertailee tämän kyselyn ja keväällä julkaistun tutkimuksen tietoja, herää seuraavia kysymyksiä. Resursoidaanko paikkakunnilla riittävästi opetustunteja opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden täyttämiseksi? Miten opetusta ja tukea pystyttäisiin paremmin kohdentamaan heikko uimataitoisille/uimataidottomille, jotka sitä eniten tarvitsevat?

Kaiken kaikkiaan eri kuntien olisi hyvä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota uimaopetuksen järjestelyihin ja selvittää opetuksen kokonaiskustannukset. Lisäksi olisi kannatettavaa lisätä eri kuntien välistä yhteistyötä opetusjärjestelyiden suunnittelussa sekä nimetä uimaopetuksen kokonaisuudesta vastaava henkilö. Uimaopetukselle on asetettu tavoitteet valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa. Näihin pääseminen edellyttää, että uimaopetukselle on myös paikallisesti tehty toimintasuunnitelma ja mittarit. Tätä kautta on mahdollisuus tehostaa sekä oppilaiden oppimistuloksia että säästää kustannuksissa.

On hyvä muistaa, että kyseessä on taito, joka voi pelastaa hengen ja ylläpitää terveyttä koko elinkaaren ajan. Samalla se mahdollistaa turvallisen harrastamisen vesillä ja veden äärellä.

Paikkakunta	Uimahalli	Esikoulu	1.lk	2.lk	3.lk	4.lk	5.k	6.lk	Tunnit yhteensä
Kemijärvi	Kyllä	0	6	6	4	4	4	4	28
Kempele	Kyllä	5	5	5	5	5	5	5	35
Kerava	Kyllä	0	4	7-10	4	4	4	4	27-30
Kesälahti	Ei	0	2	2	2	2	2	2	12
Keuruu	Kyllä	6	6	6	6	6	6	6	42
Kirkkonummi	Kyllä	0, 3	3	2	2, 4	2, 4	2, 4	2, 4	13-21
Kitee	Kyllä	4	4	4	4	4	4	4	28
Kiuruvesi	Kyllä	7-10	6	6	6	6	6	6	43-46
Kokemäki	Kyllä	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	49-70
Kolari	Ei	1	1	1	1	1	1	1	7
Koski TI	Ei	7-10	7-10	7-10	6	6	4	4	41-50
Kotka	Kyllä	0	0	7-10	4	0	2	0	13-16
Kouvola	Kyllä	5	7-10	5	5	0	0	0	22-25
Kuhmo	Kyllä	3	6	7-10	7-10	7-10	7-10	4	41-53
Kuopio	Kyllä	0	0	4	5	5	0	0	14
Kuusamo	Kyllä	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	49-70
Laihia	Kyllä	4	4	4	4	4	4	4	28
Lapinjärvi	Ei	2	2	2	2	2	2	2	14
Lapinlahti	Ei	0	3	3	4	4	4	4	22
Lappajärvi	Ei	0	0	0	4	4	0	0	8
Lapua	Kyllä	3	4	4	4	4	4	4	27
Lempäälä	Ei	0	2	1	0	0	0	0	3
Leppävirta	Kyllä	3	5	5	5	5	5	5	33
Lestijärvi	Ei	3	3	3	3	3	3	3	21
Liedon kunta	Kyllä	3	4	4	2	2	2	2	19
Liminka	Ei	2	3	3	3	3	2	2	18
Liperi	Ei	0	0	0	3	2	2	2	9
Lohja	Kyllä	1	7-10	6	6	6	5	5	36-39
Loimaa	Kyllä	4	3	3	3	3	3	3	22
Loviisa	Ei	1	0	5	0	0	0	0	6
Luumäki	Ei	0	0	6	0	0	0	0	6
Mikkeli	Kyllä	4	4	4	4	4	4	4	28
Muhos	Kyllä	7-10	7-10	7-10	7-10	6	6	6	46-58
Muurame	Kyllä	4	7-10	6	6	7-10	4	4	38-44
Mynämäki	Kyllä	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	49-70
Mäntsälä	Ei	0	3	2	0	2	0	2	9
Mänttä-Vilppula	Kyllä	4	4	4	4	4	4	4	28
Mäntyharju	Ei	0	0	2	2	2	0	0	6
Naantali	Ei	0	4	2	4	4	4	4	22
Nivala	Kyllä	0	6	6	6	6	6	6	36
Nokia	Kyllä	0	4	4	4	4	4	4	24
Nousiainen	Ei	7-10	0	0	0	4	1	1	13-16
Nurmijärvi	Kyllä	6	6	4	4	4	4	4	32
Orivesi	Kyllä	2	3	3	3	3	3	3	20
Oulainen	Kyllä	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	6, 7-10	6, 7-10	49-70
Oulu	Kyllä	5	5	5	5	5	5	5	35
Padasjoki	Kyllä	2	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	7-10	44-62
Paltamo	Ei	6	4	4	2	0	0	0	16
Parikkala	Ei	0	6	6	6	6	4	4	32
Parkano	Ei	3	3	3	3	3	3	3	21
Pelkosenniemi	Ei	0	4	4	4	4	4	4	24
Pello	Ei	6	6	6	4	4	4	4	34

